

5. Závěr

Nezaměstnanost, na počátku 90. let minulého století nový jev v naší ekonomice, s sebou přinesla v průběhu hodnocených čtrnácti let dříve neznámé problémy a stala se součástí každodenního života. Situace na trhu práce se od roku 1990 v Ústeckém kraji vyvíjela s určitými odlišnostmi od celorepublikového vývoje, jak již bylo popsáno v jednotlivých kapitolách. Od počátku sledování údajů o nezaměstnanosti patřil Ústecký kraj k oblastem s velkými problémy z hlediska trhu práce. Vzhledem k dřívější koncentraci těžkého a těžebního průmyslu zde vznikly velké průmyslové giganty a útlum jejich činnosti pak především ve 2. polovině 90. let minulého století ještě prohloubil již tak nepříznivou situaci. Některé okresy zaujímaly nejhorší příčky v žebříčku nezaměstnanosti ihned od počátku jejího sledování (např. Louny), další se k nejhorším zařadily postupem doby (Most, Teplice) v závislosti na postupu transformace ekonomiky, ale všech sedm okresů trvale patří z hlediska nezaměstnanosti mezi 15 okresů ČR s nejvyššími hodnotami. I okres Litoměřice s nejnižší mírou nezaměstnanosti v kraji skončil v roce 2003 na 64. místě ze 77 okresů (včetně Prahy). Neslavný primát nejvyšší míry nezaměstnanosti v rámci České republiky již několik let patří okresu Most. Vzhledem k těmto skutečnostem i kraj jako celek obsazuje nejhorší pozici mezi kraji.

V průběhu hodnocených let došlo rovněž ke kvalitativní změně požadavků zaměstnavatelů na pracovní sílu, kdy je stále častěji kladena podmínka vyššího vzdělání, a to i na místa, kde to není nutné. Na druhé straně nezaměstnaní vyšších věkových kategorií mají vedle nízké kvalifikace problém se změnou pracovní činnosti, nechtějí k rekvalifikacím, to vše často ještě doprovázené zdravotními problémy, obavami z dojíždění či změny bydliště. Mladším věkovým kategoriím zase chybí praxe, kterou nemají kde získat, ovšem jsou přizpůsobivější co do ochoty k rekvalifikacím, dojíždění případně přestěhování.

Rok 2003 přinesl s sebou i z celorepublikového hlediska historicky nejvyšší hodnotu nezaměstnanosti za období transformace české ekonomiky. Podle komentáře MPSV je současná vysoká nezaměstnanost důsledkem předstihu privatizace před restrukturalizací, neboť na počátku devadesátých let byl přijetím řady zákonů a dalších kroků vytvořen základ tržního prostředí, došlo k zapojování české ekonomiky do světového trhu, prakticky se odbourala ochrana českého trhu a vznikl soukromý sektor. Pracovníky uvolňované na počátku vstřebalo započaté soukromé podnikání hlavně v chybějících službách. Zásadní restrukturalizace ekonomiky byla však oddálena na konec devadesátých let a odpovědnost tak přešla na nové vlastníky privatizovaných podniků. To prohloubilo i regionální rozdíly v otázce nezaměstnanosti. Nutnost obstát nejen na českém, ale i světovém trhu, vedla ke snižování nákladů a potřeba zvýšení produktivity práce se promítla ve zvýšeném propouštění nadbytečné pracovní síly. Tato skutečnost je ještě umocněna nárůstem počtu obyvatel produktivního věku (silné populační ročníky ze začátku sedmdesátých let, prodloužená hranice pro odchod do důchodu).

Pro další období by pro snížení nezaměstnanosti mohly být pozitivem očekávaný ekonomický růst, realizace programů aktivní politiky zaměstnanosti, změna zákona o zaměstnanosti (platná od 1.10.2004) a případné využití přílivu zahraničních investic.